4. Обіцяли фіктивні призи та виманювали кошти: БЕБ скерувало до суду справу 12 учасників «кол-центрів». *Бюро економічної безпеки України.* 30 березня 2026 року. URL: https://esbu.gov.ua/news/obitsialy-fiktyvni-pryzy- (дата звернення: 15.10.2026).

5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 15.10.2026).

6. Ризики та загрози легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму в умовах військової агресії Російської Федерації. Київ : Державна служба фінансового моніторингу України, 2025. 291 с. URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/411 (дата звернення: 15.10.2026).

УДК 346.3:347.7:338.246.8(477)

Мельник С.М., здобувач
Науковий керівник: Драган І.О.,
доктор наук з державного управління, професор,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Повномасштабна війна спричинила масштабні руйнування виробничої, транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури України, загострила проблеми інвестиційної привабливості, обмеженості бюджетних ресурсів і забезпечення сталого економічного розвитку. За таких умов особливого значення набуває формування ефективних правових механізмів залучення приватного капіталу до відбудови держави. Одним із перспективних інструментів вирішення цього завдання є публічно-приватне партнерство (ППП), яке дає змогу поєднати ресурсні можливості держави, підприємницького сектору та міжнародних фінансових інституцій для реалізації суспільно значущих проєктів.

Масштаби потреб у відновленні підтверджують необхідність використання альтернативних джерел фінансування. Відповідно до п’ятої спільної Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA5), підготовленої Урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та Організацією Об’єднаних Націй, загальна вартість відновлення та відбудови України протягом наступного десятиліття оцінюється майже у 588 млрд доларів США станом на 31 грудня 2025 року [5]. Такі обсяги фінансових потреб істотно перевищують можливості державного бюджету та обумовлюють необхідність залучення приватних інвестицій, міжнародної допомоги й розвитку нових моделей фінансування відбудови.

Публічно-приватне партнерство в системі післявоєнного відновлення доцільно розглядати як організаційно-правовий механізм довгострокової взаємодії публічного та приватного секторів, спрямований на створення, модернізацію й експлуатацію інфраструктурних об’єктів, забезпечення суспільно значущих послуг і залучення інвестицій в економіку. На відміну від традиційного бюджетного фінансування або звичайних державних закупівель, партнерство передбачає розподіл зобов’язань, ресурсів і ризиків між сторонами, а також орієнтацію на результати реалізації проєкту протягом визначеного договором строку [1].

Важливим етапом розвитку правового регулювання цієї сфери стало прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство» від 19 червня 2025 року № 4510-IX, основні положення якого набрали чинності 31 жовтня 2025 року. Зазначений закон спрямований на вдосконалення механізмів взаємодії держави та бізнесу, залучення приватних інвестицій для відновлення інфраструктури й економіки України, а також наближення національного законодавства до європейських підходів регулювання партнерських відносин [1]. Його прийняття створило оновлену нормативну основу для використання ППП як інструменту відбудови держави.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» правовими засадами такого партнерства є Конституція України, Цивільний кодекс України, зазначений Закон, інші законодавчі акти та міжнародні договори України. Важливе значення мають закріплені статтею 3 принципи рівності партнерів перед законом, недискримінації, узгодження їхніх інтересів, забезпечення вищої ефективності порівняно з реалізацією проєкту виключно публічним сектором, справедливого розподілу ризиків і прозорості конкурсних процедур. Дотримання цих принципів має особливе значення в умовах післявоєнної відбудови, оскільки забезпечує юридичну визначеність, захист інвестицій та збалансування приватних економічних інтересів із суспільними потребами [1].

Одним із ключових напрямів правового регулювання є визначення форм реалізації ППП. Чинне законодавство передбачає можливість укладення договорів публічно-приватного партнерства, а також реалізації проєктів у формі концесії, правові засади якої додатково визначаються Законом України «Про концесію» від 3 жовтня 2019 року № 155-IX [2]. Концесійна модель передбачає залучення приватного партнера до створення, модернізації або експлуатації відповідного об'єкта з передачею йому визначених договором прав та переважної частини операційного ризику. Такий механізм може застосовуватися для відновлення транспортної, комунальної, енергетичної та іншої інфраструктури, функціонування якої має стратегічне значення для економічного розвитку.

Особливістю післявоєнного відновлення є необхідність забезпечення не лише економічної привабливості проєктів, а й їх відповідності суспільним пріоритетам. Залучення приватних інвесторів до відбудови лікарень, закладів освіти, систем водопостачання, теплопостачання, транспортних вузлів та житлової інфраструктури потребує належного правового врегулювання питань власності, фінансування, доступності послуг, відповідальності сторін і контролю за виконанням договірних зобов'язань. У цьому контексті ППП має розглядатися не як механізм передачі державних функцій приватному сектору, а як форма спільної реалізації суспільно важливих завдань за збереження відповідальності публічної влади за захист публічного інтересу.

Важливим нововведенням законодавства стало передбачення спеціальних механізмів реалізації проєктів відновлення інфраструктури та економіки. Зокрема, законодавство встановлює можливість застосування спрощеного порядку підготовки до визначених категорій проєктів ППП протягом дії воєнного стану та семи років після його припинення або скасування. Такий підхід спрямований на прискорення підготовки інфраструктурних проєктів, однак не повинен знижувати вимоги до їх економічної обґрунтованості, прозорості відбору приватних партнерів та належного оцінювання можливих ризиків [1; 2].

Окремого значення набуває правове забезпечення фінансування проєктів ППП. Стаття 8 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» передбачає можливість використання фінансових ресурсів приватного партнера, залучених коштів, коштів державного та місцевих бюджетів, грантів та інших не заборонених законодавством джерел [1]. Це створює передумови для використання змішаних моделей фінансування, за яких приватні інвестиції поєднуються з бюджетною підтримкою та ресурсами міжнародних фінансових організацій. Для післявоєнної економіки такі механізми можуть мати особливе значення, оскільки дозволяють реалізовувати суспільно необхідні проєкти, комерційна прибутковість яких є недостатньою для залучення виключно приватного фінансування.

Водночас ефективність фінансово-правових інструментів ППП залежить від належного розподілу ризиків між учасниками партнерства. В умовах війни та післявоєнного відновлення до традиційних фінансових, операційних і регуляторних ризиків додаються загрози повторного руйнування інфраструктури, зміни безпекової ситуації, порушення логістичних зв'язків, дефіциту трудових ресурсів і нестабільності інвестиційного середовища. Тому істотного значення набувають договірні механізми розподілу ризиків, визначення обставин непереборної сили, порядку компенсації витрат, перегляду умов договору та дострокового

припинення партнерства. Розподіл ризиків повинен здійснюватися з урахуванням можливостей кожної сторони впливати на їх виникнення та мінімізувати негативні наслідки.

Не менш важливим аспектом є правовий захист інтересів інвесторів і кредиторів. У межах публічно-приватного партнерства довгостроковість інвестиційного циклу вимагає передбачуваності регуляторного середовища та стабільності договірних відносин. Загальні правові засади здійснення інвестиційної діяльності, права та обов'язки її суб'єктів, а також державні гарантії захисту інвестицій визначаються Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року № 1560-XII [3]. Водночас спеціальне законодавство про публічно-приватне партнерство передбачає механізми договірного регулювання прав і обов'язків сторін, захисту кредиторів та можливості заміни приватного партнера за визначених умов [1]. Однак наявність законодавчих гарантій сама по собі не забезпечує інвестиційної привабливості. Вирішальне значення мають ефективність судового захисту, належне виконання договірних зобов'язань, прозорість рішень органів публічної влади та мінімізація корупційних ризиків.

Особливу роль у реалізації партнерських проєктів відіграють органи місцевого самоврядування. Значна частина потреб післявоєнного відновлення має територіальний характер і пов'язана з відбудовою комунальної інфраструктури, житлового господарства, місцевих транспортних мереж та об'єктів соціального призначення. Правове регулювання ППП створює можливості для участі територіальних громад у залученні приватних інвестицій, однак практична реалізація відповідних проєктів потребує достатньої інституційної спроможності місцевих органів влади, кваліфікованої підготовки техніко-економічних обґрунтувань, фінансового планування та ефективного договірного супроводу. Особливої підтримки потребуватимуть громади, які зазнали найбільших руйнувань і мають обмежені власні фінансові ресурси.

Важливим напрямом удосконалення правових засад ППП є забезпечення прозорості конкурсних процедур і контролю за реалізацією партнерських проєктів. Масштабне залучення фінансових ресурсів у відбудову створює ризики непрозорого визначення приватних партнерів, завищення вартості проєктів, неефективного розподілу бюджетних зобов'язань та виникнення конфлікту інтересів. Тому правове регулювання має гарантувати відкритість інформації про проєкти, конкурентність процедур, належне оцінювання фінансових наслідків і можливість незалежного контролю за результатами їх реалізації. Публічна підзвітність повинна поширюватися не лише на етап укладення договору, а й на виконання зобов'язань, якість створеної інфраструктури та довгострокові наслідки для державного й місцевих бюджетів [4].

Важливою умовою розвитку публічно-приватного партнерства є узгодження національного законодавства з європейськими правовими стандартами. Європейський підхід до партнерських проєктів ґрунтується на принципах конкуренції, пропорційності, прозорості, недискримінації та забезпечення ефективного використання публічних ресурсів. Для України наближення правового регулювання до відповідних стандартів має подвійне значення: воно сприяє вдосконаленню національної системи публічного управління та формує більш зрозумілі умови для участі європейських компаній і фінансових інституцій у відбудові.

Удосконалення правових засад ППП у післявоєнному відновленні економіки України доцільно здійснювати за кількома взаємопов'язаними напрямами. Насамперед необхідно забезпечити повноцінне практичне застосування нового законодавства, формування узгодженої системи підзаконного регулювання та розроблення методичних підходів до підготовки проєктів відбудови. Важливими завданнями є також удосконалення правових механізмів розподілу воєнних і комерційних ризиків, створення умов для поєднання приватного капіталу з міжнародним фінансуванням, посилення гарантій захисту інвесторів і забезпечення фінансової стійкості публічних партнерів. Окремої уваги потребує розвиток інституційної спроможності територіальних громад щодо ініціювання, підготовки та супроводу партнерських проєктів.

Отже, правові засади публічно-приватного партнерства є важливою складовою формування інвестиційної та інституційної основи післявоєнного відновлення економіки

України. Оновлення законодавства у 2025 році створило додаткові правові передумови для залучення приватного капіталу, розширення можливостей фінансування інфраструктурних проєктів та вдосконалення взаємодії публічного і приватного секторів. Водночас результативність відповідних механізмів визначатиметься не лише змістом нормативно-правових актів, а й якістю їх практичного застосування, стабільністю договірних відносин, обґрунтованістю розподілу ризиків, прозорістю процедур і здатністю органів публічної влади забезпечувати баланс економічної ефективності та суспільних інтересів.

Тому, публічно-приватне партнерство має розглядатися не лише як додатковий інструмент фінансування відбудови, а як комплексний правовий та організаційний механізм модернізації економіки, розвитку інфраструктури й підвищення якості публічного управління. Його ефективне впровадження здатне сприяти залученню довгострокових інвестицій, відновленню економічного потенціалу територій, підвищенню стійкості держави та формуванню передумов сталого розвитку України в післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про публічно-приватне партнерство : Закон України від 19.06.2025 № 4510-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20 (дата звернення: 27.10.2026).

2. Про концесію : Закон України від 03.10.2019 № 155-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20 (дата звернення: 01.10.2026).

3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12 (дата звернення: 01.10.2026).

4. Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts. Official Journal of the European Union. 2014. L 94. P. 1–64. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj (дата звернення: 01.10.2026).

5. World Bank. Опубліковано оновлену оцінку потреб України на відновлення та відбудову. 23.02.2026. URL: https://www.worldbank.org/uk/news/ (дата звернення: 01.10.2026).

Меша Поліна, Писаненко Ю., здобувачі
Науковий керівник: Шведова Г.Л.,
кандидат юридичних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет

УМИСЕЛ ТА НЕОБЕРЕЖНІСТЬ ЯК ФОРМИ ВИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ.

Вина є обов’язковою ознакою суб’єктивної сторони кримінального правопорушення, а її форма впливає на кваліфікацію діяння, межі відповідальності та вид і розмір покарання. Від правильного встановлення умислу або необережності залежить, чи буде смерть потерпілого кваліфікована як умисне вбивство (ст. 115 КК України), чи як вбивство через необережність (ст. 119 КК України)? Складність розмежування форм вини, передусім непрямого умислу та кримінальної протиправної самовпевненості, зумовлює помилки у правозастосуванні та тривалі наукові дискусії.

Відповідно до ст. 23 КК України виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності [1, ст. 23]. Умисел характеризується поєднанням інтелектуального (усвідомлення, передбачення) та вольового (бажання або свідоме припущення наслідків) елементів [2, с. 45]. Саме ці елементи є основою розмежування форм і видів вини.

Умисел поділяється на прямий і непрямий (ст. 24 КК України). Умисел є прямим, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачала його суспільно небезпечні наслідки та бажала їх настання. Умисел є непрямим, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер діяння, передбачала його наслідки і хоча не бажала, але свідомо